

# Regeringens skrivelse

## 2002/03:48

Vissa frågor om Försvarsmaktens  
anpassningsförmåga

Skr.  
2002/03:48

---

Regeringen överlämnar denna skrivelse till riksdagen.

Stockholm den 13 februari 2003

*Göran Persson*

*Leni Björklund*  
(Försvarsdepartementet)

### Skrivelsens huvudsakliga innehåll

Regeringen behandlar i denna skrivelse vissa frågor om Försvarsmaktens anpassningsförmåga. Redovisningen sker mot bakgrund av vad Försvarsutskottet anfört vid behandlingen av regeringens budgetproposition för 2003 (prop. 2002/03:1, bet. 2002/03:FöU1, rskr. 2002/03:44). Regeringen redogör särskilt för principen för materiella mobiliseringsenheter och hur innehållet i dessa kan variera utifrån vad som vid olika tidpunkter bedöms vara motiverat av operativa och ekonomiska skäl. Regeringen anser att en avveckling av delar av innehållet i de materiella mobiliseringsenheterna inte aktualiserar någon ändring i kraven på Försvarsmaktens operativa förmåga. Regeringen avser fortlöpande låta pröva och vid behov besluta om avveckling av materiel.

# Innehållsförteckning

Skr. 2002/03:48

|   |   |   |
|---|---|---|
| 1 | Inledning .....   | 3 |
| 2 | Allmänna utgångspunkter för Försvarens<br>anpassningsförmåga.....                               | 4 |
| 3 | Avveckling av delar av det nuvarande innehållet i de materiella<br>mobiliseringsenheterna ..... | 5 |

I det följande lämnar regeringen en redovisning av vissa frågor som rör Försvarsmaktens anpassningsföråga. Särskilt behandlas Försvarsmaktens tillväxtförmåga på medellång sikt (inom fem år efter regeringens beslut) och hur denna skall kunna möjliggöras bl.a. genom s.k. materiella mobiliseringsenheter (MME). Redovisningen lämnas mot bakgrund av vad Försvarsutskottet anfört i samband med behandlingen av budgetpropositionen för 2003 (prop. 2002/03:1, bet. 2002/03:FöU1, rskr. 2002/03:44).

Regeringen redogjorde i prop. 2001/02:10 om Försvarsmaktens tillväxtförmåga och de förband som efter olika typer av åtgärder helt eller delvis skall kunna organiseras med materiel ur den tidigare krigsorganisationen. Med materielen skulle bl.a. två brigader, två rörliga kustartilleribataljoner och en amfibiebataljon kunna organiseras.

Materielen för förbanden är sammanförda i materiella mobiliseringsenheter. Regeringen anförde i sammanhanget att det var viktigt att beredskapskraven på kort, medellång och lång sikt motsvarar det säkerhetspolitiska läget. Regeringen anmälde vidare sin avsikt att uppdra åt Försvarsmakten att redovisa möjligheterna att förändra beredskap, numerär och sammansättning. Redovisningen skulle ske utifrån behovet av förmåga på olika tidsperspektiv. Försvarsutskottet hade ingen erinran mot denna redovisning (bet. 2001/02:FöU2).

Regeringen återkom i prop. 2002/03:1 till Försvarsmaktens anpassningsförmåga och innehållet i nuvarande materiella mobiliseringsenheter. Regeringen anförde bl.a. att det var viktigt att inte ekonomiska resurser i onödan binds i en tillväxtplanering som inte är operativt motiverad. Delar av det nuvarande innehållet i de materiella mobiliseringsenheterna kan därför komma att avvecklas. Samtidigt skall principen att genom materiella mobiliseringsenheter skapa förutsättningar för tillväxt på medellång sikt (inom fem år) behållas i de fall där den är operativt och ekonomiskt motiverad. Regeringen aviserade i propositionen även sin avsikt att framgent besluta i vilken takt och i vilken omfattning en eventuell avveckling av materiella mobiliseringsenheter skall genomföras.

Försvarsutskottet behandlade vad regeringen anfört i bet. 2002/03:FöU1. Utskottet delade principiellt regeringens uppfattning att ekonomiska resurser inte bör bindas upp i en tillväxtplanering som inte är motiverad. Enligt utskottet borde dessa resurser istället kunna utnyttjas för t.ex. förstärkningar av utbildningen och ett ökat antal övningar. Utskottet hänvisade vidare till att regeringen i prop. 2001/02:10 redovisat vilka åtgärder som behövs för att kunna organisera ett antal ytterligare förband, samt att den materiel som behövs för detta ändamål finns reserverad och förrådsställd. Utskottet ansåg att om en avveckling av sådan materiel är motiverad får regeringen återkomma till riksdagen med förslag om förändrade operativa krav och förbandsutveckling.

## 2 Allmänna utgångspunkter för Försvarsmaktens anpassningsförmåga

Skr. 2002/03:48

De materiella mobiliseringsenheterna utgör en av flera komponenter i Försvarsmaktens anpassningsförmåga. Under vissa förutsättningar har därmed olika slag av materiel behållits, vilka tidigare anskaffats för behov i den nu avskaffade krigsorganisationen. Efter en tidsperiod på upp till fem år och efter kompletterande åtgärder kan vissa krigsförband organiseras. Materielen förrådsställs och underhålls med den begränsade ambitionen att undvika att materielen förstörs. Försvarsmakten kategoriserar materielen efter de förbandstyper som kan utrustas med hjälp av denna, men inga krigsförband finns i förväg organiserade, utbildade eller övade. Av detta följer att materielens modernitet, tekniska och taktiska användbarhet samt underhållsläge är varierande och sjunker allt efter som tiden går. Vidare följer också att efterhand som grundorganisationen förändras och personal lämnar Försvarsmakten kan de praktiska förutsättningarna för att återställa och använda materielen minska.

Motiven för att bestämma om materiel som inte behövs i insatsorganisationen ska behållas i denna form, skall enligt vad regeringen anfört i prop. 2002/03:1 vara av operativ och ekonomisk art. Utifrån sådana motiv kan man vid ett givet säkerhetspolitiskt omvärldsläge bedöma om ett materielslag bör behållas eller inte. De överväganden som behöver göras sker med beaktande av andra behov inom Försvarsmakten och tillgängligt ekonomiskt utrymme.

Allteftersom den militärtekniska och taktiska utvecklingen fortgår behöver därmed innehållet i de materiella mobiliseringsenheterna övervägas och omprövas inom ramen för en begränsad försvarsekonomi. Även om den kortsiktiga besparingen av att avveckla vissa materielslag kan vara begränsad, bl.a. beroende på de avvecklingskostnader som är förknippade med åtgärden, kan besparingarna på längre sikt bli betydande. De besparingar som kan göras kan exempelvis hänföras till ett minskat behov av teknisk personal, materielunderhåll och vidmakthållande av utbildnings- och övningsanläggningar m.m. inom grundorganisationen.

Riksdagen beslutade hösten 2001 om Försvarsmaktens operativa förmåga (prop. 2001/02:10, bet. 2001/02:FöU2, rskr. 2001/02:91). Kraven på operativ förmåga i olika tidsperspektiv har enligt regeringens mening inga direkta kopplingar till enskilda materielslag i de materiella mobiliseringsenheterna eller till de förbandstyper som vid en given tidpunkt skulle kunna organiseras med materielen i fråga. Försvarsmaktens förmåga till anpassning i det medellånga och långa tidsperspektivet är i stället beroende på flera olika faktorer.

I enlighet med vad regeringen anfört i prop. 2002/2003:1 skall insatsorganisationens beredskap differentieras över hela den tidsperiod som den säkerhetspolitiska situationen medger och kravet på operativ förmåga i olika tidsperspektiv omfattar. En sådan differentiering möjliggör en prioritering av resurser till de förband som oundgängligen behövs i det korta tidsperspektivet, medan andra förband kan ges en lägre grad av personell och materiell uppfyllnad. En beredskap som är

differentierad på sådant sätt kan även innebära att materiel som tidigare ingått i organiserade krigsförband överförs till att bli nya materiella mobiliseringsenheter. Sådana behålls sedan i enlighet med vad som ovan sagts om operativ användbarhet och kostnadseffektivitet. Innehållet i de materiella mobiliseringsenheterna vid en viss given tidpunkt och de förbandstyper som kan organiseras därutav kommer sålunda att variera över tiden.

En viktig komponent i Försvarens anpassningsförmåga på lång sikt är härutöver forsknings- och utvecklingsverksamheten i dess vida bemärkelse. Anpassningsförmågan i detta tidsperspektiv består bl.a. av studier, teknikutveckling, simuleringar och demonstratorer. Utifrån sådana verksamheter skall även helt nya typer av krigsförband kunna tas fram. Förmågan att på detta sätt följa den militärtekniska, taktiska och operativa utvecklingen är av avgörande betydelse för att Försvarens skall kunna uppfylla de krav på operativ förmåga som riksdagen och regeringen ställt i det medellånga och särskilt i det långa tidsperspektivet.

### 3 Avveckling av delar av det nuvarande innehållet i de materiella mobiliseringsenheterna

Som ett led i den fortlöpande anpassningsplaneringen uppdrog regeringen till Försvarens att i budgetunderlaget för 2003 överväga det nuvarande innehållet i de materiella mobiliseringsenheterna. Försvarens föreslog härvid att ett antal materielslag i de materiella mobiliseringsenheterna borde avvecklas under kommande år, bl.a. äldre pansarbandvagnar, understöds- och underhållsmateriel m.m. för markstridsförband, kustartilleripjäser, transportbåtar, bevakningsbåtar samt flygbasmateriel. Avvecklingen av materielen borde samordnas med tidigare beslutad avvecklingsverksamhet för att utnyttja tillgänglig kapacitet så effektivt som möjligt. Materielen i fråga har hittills medfört möjligheter till att efter kompletterande åtgärder organisera krigsförband motsvarande bl.a. två armébrigader, en amfibiebataljon, två kustartilleribataljoner samt flygbasförband.

Försvarens motiverade sin bedömning med att viktiga delar av materielen i närtid riskerar att bli omodern och därmed inte kommer att uppfylla de operativa krav som kan förutses på det framtida slagfältet. De krigsförband som skulle kunna organiseras bedöms inte heller ha förmåga att ingå i en större gemensam operation mot en angripares modernaste förband. I vissa fall bedömer Försvarens att materielssystem inte kan iståndsättas på grund av materielens status. Därmed kan s.k. systemobalans uppkomma, innebärande att en väsentlig del av det tänkta krigsförbandet saknas vilket i sin tur reducerar användbarheten av förbandet som helhet. Beträffande kostnader för att under anpassningsperiod renovera och modifiera materielen bedömer myndigheten att dessa är omfattande. Försvarens bedömning innebar sammanfattningsvis att materielen och den tillväxtförmåga som skulle kunna uppnås med denna, inte längre är behövlig, ändamålsenlig eller motiverar de underhållsåtgärder som förrådshållningen kräver.

Regeringen gör ingen annan bedömning i sak beträffande de materielslag som Försvarsmakten föreslår för avveckling. Regeringen anser att den avveckling som här är aktuell inte föranleder någon ändring i de krav på operativ förmåga som riksdagen har beslutat. Regeringen avser fortlöpande låta pröva och vid behov besluta om olika materiella mobiliseringsenheter bör vidmakthållas alternativt avvecklas. Det samma skall vid behov gälla materiel som finns övertalig i insatsorganisationens krigsförband. När materielslag som idag ingår i de materiella mobiliseringsenheterna avvecklas, kan dock nya materielslag komma att tillföras i den takt som beredskapen i insatsorganisationens förband differentieras eller organiserade krigsförband avvecklas. Sådana materiella mobiliseringsenheter kan även omfatta materiel som levererats under senare år. Regeringen avser att informera riksdagen i dessa frågor vilket även kan inkludera förslag om förändringar i insatsorganisationens sammansättning.

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 13 februari 2003

Närvarande: statsministern Persson, ordförande, och statsråden Ulvskog, Lindh, Sahlin, Pagrotsky, Östros, Messing, Engqvist, Lövdén, Ringholm, Bodström, Karlsson J. O., Sommestad, Karlsson H., Lund, Nykvist, Andnor, Nuder, Hallengren, Björklund

Föredragande: Leni Björklund

---

Regeringen överlämnar denna skrivelse till riksdagen.